

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ І УПРАВЛІННІ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 1

Одеса
2019

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК НОВА ЕРА ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Власенко Я. Г.¹, Вакула А. Ю.²

1 – студентка 3 курсу 35 гр., факультет економіки та управління підприємництвом

2 – ст. викладач, кафедра економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Власенко Я. Г., Вакула А. Ю. Електронна демократія як нова ера демократії в Україні. Розглянуті питання щодо поширення електронної демократії та її застосування при участі громадян у процесах прийняття державних рішень. Визначено особливості впровадження електронної демократії в Україні. Виявлено основні проблеми, що пов'язані з ризиками електронної демократії.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, демократія, електронна демократія, ризики, інструменти е-демократії.

Власенко Я. Г., Вакула А. Ю. Электронная демократия как новая эра демократии в Украине. Рассмотрены вопросы распространения электронной демократии и ее применения при участии граждан в процессах принятия государственных решений. Определены особенности внедрения электронной демократии в Украине. Выявлены основные проблемы, связанные с рисками электронной демократии.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, демократия, электронная демократия, риски, инструменты электронной демократии.

Vlasenko Y. G., Vakula A. Y. E-democracy as a new era of democracy in Ukraine. Issues of the dissemination of e-democracy and its application with the participation of citizens in the processes of making state decisions are considered. The peculiarities of introduction of electronic democracy in Ukraine are determined. The main problems related to the risks of electronic democracy are revealed.

Keywords: information and communication technologies, democracy, e-democracy, tools of e-democracy Information.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Власенко Я. Г., Вакула А. Ю. Електронна демократія як нова ера демократії в Україні // Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2019. Вип. 1. С. 183–187.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Початок ХХІ ст. знаменувався впровадженням інтенсивних трансформацій, позначився стрімким розвитком інформаційних технологій. Глобальні процеси, супроводжені формуванням інформаційного суспільства, вже встигли отримати назву «Індустріальна революція 4.0». Технологічні зміни охопили майже всі сфери життя, а також функціонування держави та її відносин з громадянами, що проявилось у вигляді впровадження електронного врядування та електронної демократії. Зокрема, електронна демократія базується на принципах прозорості, відкритості, участі та громадської просвіти. Взагалі метою розбудови електронної демократії є розширення участі громадян у державотворенні та прийнятті рішень за допомогою використання електронних технологій.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Вивченням питань впровадження електронної демократії в Україні займалися такі вітчизняні вчені, як Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, В. М. Дрешпак, О. Є. Бухтатий та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Звісно, час не стоїть на місці, а разом із ним запроваджуються нові процеси та явища в суспільстві та на виробництві. Сучасні технології з кожним роком вдосконалюються і електронний світ все більше і більше впроваджується в життя українців, для того, аби спростити і вдосконалити їх життя. Враховуючи це, питання впровадження електронної демократії в країні потребують подальшого вивчення.

Мета статті. Метою статті є визначення особливостей та ризиків впровадження електронної демократії в Україні, дослідження її впливу на життя сучасної людини.

Виклад основного матеріалу. Електронна демократія – це форма демократії, за якої громадяни та бізнес беруть участь в управлінні державою та місцевому самоврядуванні за допомогою електронних (онлайн) інструментів та сервісів і виступають повноцінними партнерами у формуванні народного порядку, що стає основою політики [4]. Серед таких інструментів – ті, що максимально відповідають часу, потребам та запиту громадян. Це, наприклад, мобільні додатки замість паперових звернень чи телефонного зв'язку, комунікаційні платформи замість запитів, портали, що працюють за принципом «єдиного вікна» замість десятків посилань на різноманітні державні сервіси у сфері е-демократії та інше. Такі інструменти посилюють вплив громадян та бізнесу на органи влади, дають змогу краще контролювати їхню роботу, зокрема процес прийняття рішень, а органам влади краще розуміти та взаємодіяти з громадою [3].

Ключова характеристика е-демократії – зміна форми і ступеню залучення громадян до прийняття політичних рішень. На основі узагальнення існуючих теоретичних трактувань залучення громадян у політичний процес можна зробити висновок, що позитивна оцінка максимального залучення громадян не може розглядатися як аксіома, і

різні теоретичні концепції відводять різне місце участі громадян у політиці [1]. Відповідно, аргументацію провідних міжнародних організацій на користь е-демократії, кінцевим благом в якій виступає підвищення рівня участі громадян, не можна вважати цілком переконливою. Оскільки визначення оптимального ступеню участі громадян у прийнятті політичних рішень можливе лише на ціннісному рівні, доцільно виходити з функціонального погляду на е-залучення громадян, тобто оцінювати цей процес, виходячи з його впливу на ефективність прийняття державних управлінських рішень.

Рада Європи визначає е-демократію як використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) урядами, політичними партіями, громадянами та іншими учасниками політичних процесів на місцях, у регіонах, на національному або міжнародному рівнях з метою розширення участі громадян у процесах прийняття державних рішень. ІКТ можуть використовуватися в різних формах, а не тільки для голосування. У рамках підходів за принципом «знизу-вгору» громадяни та організації можуть використовувати їх як засоби для того, щоб їх голоси були почуті, політики та партії – для проведення кампаній, а публічні органи – для вдосконалення послуг, що надаються громадянам, шляхом впровадження електронних методів подачі звернень чи проведення консультацій. Тобто, під терміном «електронна демократія» розуміється така політична система, в якій ІКТ використовуються для забезпечення виконання основних функцій демократичного процесу, зокрема: вільного доступу до суспільно важливої інформації, свободи слова, участі в публічному управлінні (як шляхом вільного обговорення, так й участі у виборах, референдумах тощо) [4].

Сьогодні найбільш розвиненими інструментами е-демократії в Україні є електронні петиції та бюджети участі або бюджети громадських ініціатив. Програма EGAP співпрацює з органами влади та місцевого самоврядування, щоб удосконалити нормативно-правову базу, на основі якої працюють ці інструменти, та запропонувати кращі технічні рішення для їхньої роботи [1]. Зокрема, в рамках програми була створена Єдина система місцевих петицій та онлайн-платформа «Громадський бюджет». Глобальним завданням програми EGAP в рамках компонента «Е-демократія» є створення Єдиної платформи електронної демократії, яка об'єднає наявні інструменти е-демократії, стане майданчиком для застосування різних форм участі громадян в процесах прийняття рішень та надасть можливість мешканцям самоорганізовуватися навколо вирішення актуальних питань розвитку громад [3].

Всеукраїнський проект «Громадянська освіта та електронна демократія в навчальних закладах» спрямований на розвиток громадянської освіти в Україні, в тому числі – із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, формування у вчителів та молодих громадян ключових компетентностей XXI століття (соціальної,

громадянської, інформаційно-цифрової), визначених у Концепції Нової української школи, через впровадження стандартів і засад, які покладені в основу роботи з інформацією та сприяють розвитку демократичного суспільства.

Існують також і проблеми, пов'язані з ризиками електронної демократії. Серед них:

- небезпека маніпулювання результатами голосувань та виборів через недостатній захист даних;
- небезпека поділу суспільства на тих, хто володіє інформацією, і тих, хто нею не володіє (цифровий розподіл), і, внаслідок цього, обмеження принципу демократії вибору;
- небезпека пропаганди злочинних та екстремістських угруповань та їх впливу, особливо на молоде покоління.

Найбільш реальні перспективи в Україні має процес використання Інтернет-технологій для подальшого розширення можливостей існуючої системи представницької демократії і розвитку процесів «електронної демократизації». Її основний сенс полягає у використанні Інтернету для таких цілей [4]:

- 1) розширення доступу виборців та ЗМІ до законотворчої діяльності;
- 2) зменшення витрат при формуванні асоціацій та об'єднань виборців;
- 3) зростання ефективності зворотних зв'язків між виборцями та їх представниками у законодавчих органах влади.

Метою е-демократизації в Україні є прагнення зробити всі гілки влади відкритими для кожного громадянина, що забезпечить йому більше можливостей для активної політичної участі. Використання владою нових технологій у політичних відносинах, які передбачають залучення більшої кількості громадян до процесів управління, може стати одним з імовірних механізмів її легітимації. Однак більшість органів влади не готові до реалізації ідеї е-урядування; зокрема, в частині «уряд – громадянам». На нашу думку, політична активність громадян була б набагато вищою, якби такий вид звернень, як пропозиції, подані в електронному вигляді через мережу Інтернет, набули статусу офіційних звернень.

Використання владою Інтернет-ресурсів у політичному управлінні сприятиме формуванню практики двостороннього діалогу між владою і громадянами, залученню громадян до політичного дискурсу. Тому сьогодні першочерговим завданням влади є не стільки забезпечення вільного доступу до Інтернету, скільки роз'яснення громадянам, для чого вони можуть використовувати його ресурси. Тільки тоді одним із наслідків реалізації ідеї е-урядування стане налагодження діалогових інструментів офіційної взаємодії між владою і громадянами, основою яких є надання владою всього комплексу офіційної інформації, що сприяє формуванню конвенційних моделей політичної участі громадян [3].

Висновки з даного дослідження. Особливістю розвитку електронної демократії в Україні стала активна діяльність громадських діячів у соціальній мережі Facebook. Українська фейсбук-спільнота виявила широку громадську активність. Максимальна активність в фейсбук-мережі почала проявлятися через висвітлення трансформаційних процесів в країні. Facebook став місцем суспільно-політичних дискусій та вироблення громадської позиції та думки.

Перспективними напрямками для подальшого розвитку е-демократії в Україні є впровадження електронного цифрового підпису та переведення в онлайн головного компоненту демократії – виборів, запровадження електронного голосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Збітнєв Ю. Електронна демократія – вперше в історії України. URL: <http://politiko.ua/blogpost93327> (дата звернення: 25.04.2019).
2. Матола В. Експерт: в Україні за кілька років кількість користувачів інтернетом зросте на 15-20% і зупиниться. URL: <http://tyzhden.ua/News/88218> (дата звернення: 25.04.2019).
3. Довбенко М. Е-демократія в Україні – рецепт успіху? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28517032.html> (дата звернення: 25.04.2019).
4. Щербаков М. Електронна демократія в Україні: інструменти і методи. URL: <https://gurt.org.ua/articles/44096/> (дата звернення: 25.04.2019).
5. Вакула А. Ю. ІТ-консалтинг в Україні: напрямки та перспективи розвитку // Моніторинг, моделювання та менеджмент емерджентної економіки : зб. наук. пр. Сьомої Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса-Черкаси, 23-25 травня 2018 р.). Черкаси : Видавець Вовчок О. Ю., 2018. С. 51–55.